

Trobada del **Grup de Lectura Meteora** a Documenta
Pau Claris, 144, Barcelona

21 d'octubre de 2019
El far, de Maria Carme Roca

Aspectes generals

Segons el parer del Grup de Lectura, la novel·la ofereix tres aspectes principals destacables: la presència del far com a icona que ho domina tot, el trencaclosques de les intrigues familiars i la intervenció en el relat dels personatges, familiars o no, que ja han mort i tenen veu pròpia mitjançant un jo narratiu.

En segons quins casos, ha agradat més aquesta dualitat narrativa vius-morts que la mateixa intriga familiar, que podria quedar en un segon terme, tot i que per a d'altres lectors aquestes intrigues han resultat ben interessants.

Aspectes formals

L'estructura de la novel·la és un dels seus atractius, segons s'ha comentat, i s'ha agraït l'ús de la cursiva en la veu dels morts perquè facilita la interpretació de la lectura.

S'ha assenyalat que, com que un far és una estructura harmònica, la novel·la sembla també imitar aquesta harmonia estructural, i s'ha recordat que, atès que l'autora és historiadora, no és gens estrany que tingui interès a posar ordre en la manera d'oferir la novel·la als lectors.

També s'ha recordat que l'ús de la veu dels morts en les novel·les sembla una tendència més o menys actual, ja que s'ha donat en algunes obres recents.

S'ha fet esment també en el joc que s'estableix entre l'escriptora i els lectors en la dosificació de la informació: de vegades el lector va per darrere, però en altres ocasions el lector sap més que alguns personatges.

Es va fer incís en l'ús de les cursives en els capítols inicial i el final, quan el far és el protagonista i se'l tracta, formalment, com si fos la veu d'un mort més.

Es va considerar de gran ajuda per a la lectura el diagrama familiar imprès a l'inici de la novel·la, que conté, però, un parany molt clar i molt útil de cara a no revelar aspectes argumentals: el diagrama és l'oficial, el del registre civil, no el real.

També es va esmentar que els nadius del Baix Ebre diuen "La Ràpita" quan parlen de Sant Carles de la Ràpita, i en la novel·la el poble apareix sempre amb el seu nom complet, fet que l'autora va justificar per orientar la gent no avesada a la denominació local.

Argument

Es va concloure que el far actuava argumentalment gairebé com una deïtat, una figura que ho domina tot, tant des del punt de vista geogràfic, sobre els escenaris, com psicològic, sobre les persones.

Per a alguns membres del Grup, la història dels personatges va resultar menys atractiva que l'ambientació i la referència del far i la geografia del delta, que van considerar molt important en l'obra.

D'altres van valorar positivament el trencaclosques argumental i sobretot l'intrigant triangle literari que es crea entre Eloi, Cinta i Pere.

El plantejament de l'enfrontament històric de dues famílies i l' enamorament de dos dels seus membres va recordar indefugiblement *Romeo & Juliet*, on els Capulet i els Montague es converteixen aquí en els Vidal i els Safont.

Un altre element argumental destacat és que els morts no ho saben tot, de fet saben només una part de la història que de vegades no coincideix amb la veritat, com seria el cas d'Eloi, que des de l'altre món ens diu que creu que el va denunciar una persona que, en realitat, no és qui el va delatar.

Es va comentar un punt argumental on, a ulls actuals, podria haver-hi una casualitat un punt excessiva en la trobada d'una cadena d'Eloi per part de Pere quan se'l considera ofegat, però tenint en compte l'època —els salvaments no tenien la sistematització i el rigor d'ara— i les intencions concretes dels personatges, es podria considerar factible el que planteja el llibre.

Resulta humanament divertida i argumentalment hàbil la ficada de peus a la galleda de Cinta, quan se li escapa de dir els anys que fa que és mort el pare d'en Carles, el seu fill.

També es va destacar l'escena d'August al far, quan seu la seva filla Cinta, llavors petita, a la barana, per provocar por i demostrar domini. Es va considerar August una personificació del mateix far, un ésser solitari i dur, com la vida dels faroners.

I no va passar desapercebuda la trista i constant actualitat de la comissaria de Via Laietana al llarg de la història catalana dels últims decennis.

Es va destacar també la diferència entre el comportament dels personatges de més edat, molt més obscur i enrevessat, en comparació als personatges més joves, bastant més oberts i amb comportaments més actuals dins la globalitat familiar, sempre espessa i embolicada.

Maria Carme Roca

Que l'autora de la novel·la *El far* tingués la gentilesa d'acompanyar-nos sempre ens dona la possibilitat de saber moltes més coses de l'obra i de les intencions de l'escriptora. Per això vam saber que, després de dues novel·les històriques situades al segle XX, com són *A punt d'estrena* i *El far*, en la seva pròxima obra Maria Carme Roca tornarà, segons ens va confessar, al segle II i als seus estimats «romans».

Quant a *El far*, Roca ens va dir que es va plantejar fer servir la veu dels morts com un repte, com una manera de complicar-se la vida per obtenir una estructura diferent, més amena per a la lectura. I mai no els va dotar d'una capacitat omniscient.

Va comentar que la fotografia de la coberta del llibre és de l'autèntic far de Buda, tal com estava en la dècada de 1950, i que va obtenir molta informació d'un net de l'últim faroner, Alfredo Cabezas, que va patir la represàlia del franquisme i va passar uns anys a la presó per republicà. El far de Buda, construït al segle XIX, va ser en el seu moment una obra d'enginyeria magnífica i estava situat a molta distància del mar, la qual cosa demostra la regressió imparable del Delta de l'Ebre.

Ens va parlar també d'una Maria Carme Roca molt jove que anava amb els seus pares a visitar el Delta amb una vespa amb sidecar, i que va quedar meravellada, ja de ben petita, per aquell paisatge tan pla i tan impressionant.

La Maria Carme també ens va dir que va voler barrejar personatges ficticis i personatges reals, demanant en aquest últim cas el permís als familiars corresponents.

Va qualificar el personatge d'August d'home brusc, rústec, que vol espantar per imposar autoritat, però que no seria capaç de fer una barbaritat com la que insinua cap al final de l'obra.

L'autora ens va confessar que, a l'hora de la veritat, no va fer parlar tants morts com els que volia de bon començament. També ens va assegurar que no ha seguit cap tendència o moda en el fet de donar veu a personatges morts, perquè ella més aviat s'aparta de situacions no realistes, tot i que va reconèixer que es va concedir una breu llicència en una escena de la pàgina 224 en què Isabel Fornós, la llevadora que ajuda Diana a néixer, li toca lleugerament els cabells abans d'intervenir des de l'altre món.

Maria Carme Roca ens va dir que va procurar adaptar els personatges a la seva època, per això August és un home primari, però que mostra respecte per la seva dona Antònia, al costat d'una filla gran, Tònia, que és un personatge amb aspectes molt negatius, plena d'amargura i gelosia, reclosa en si mateixa, i d'una Cinta amb arestes, ambigua, sovint dura, amb poca empatia per la filla, sense esperit maternal ni tan sols per a en Carles, el fill volgut, al costat d'uns personatges més actuals amb fets i comportaments lligats als nostres dies.

La Maria Carme ens va dir que s'havia passat moltes hores parlant amb gent del Delta i amb testimonis que encara recordaven tal com era el far en la seva última etapa.

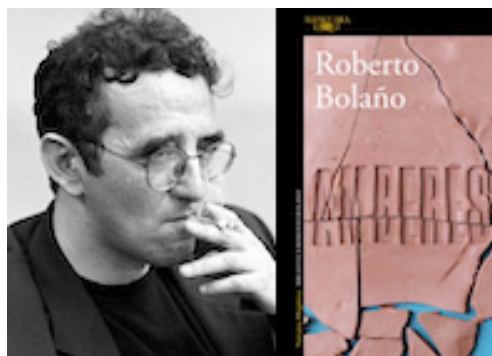
I com no podia ser altrament, va reconèixer que no va poder evitar fer esment en la novel·la de Sant Domènec del Call, el carrer barceloní que la va veure néixer.

El nostre agraïment més gran a la Maria Carme Roca per la seva companyia i les seves aportacions al debat. Fins ben aviat!

•

Pròxima trobada del Grup: dilluns, 18 de novembre de 2019, 19h. Llibreria Documenta.

Obra: *Amberes*, de Roberto Bolaño (Anagrama / Alfaguara)

Us recordem que Llibreria Documenta us fa un **5% de descompte** de les obres que llegim com a participants en el Grup de Lectura (per encàrrecs: **93 317 25 27**).

Més informació sobre el Grup de Lectura Meteora: www.editorialmeteora.cat